

SS-01

NÖROŞİRÜRJİ KLİNİĞİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN BEYİN TÜMÖRLÜ HASTALAR İLE YAŞADIKLARI İLETİŞİM GÜÇLÜKLERİNE İLİŞKİN DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Aysel Özşaban¹, Hatice Kaya¹, Rengin Acaroğlu¹, Gülsün Özdemir Aydın¹, Keziban Tosun²

¹*İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul*

²*İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul*

Giriş: Beyin tümörleri, bireylerde farklı fizyolojik ve psikolojik sonuçlara neden olabilir. Algı, motor ve duyu fonksiyon sorunları, yeti yitimi, mental ve davranışsal sorunlar, konuşma sorunları iletişim güçlüklerine neden olan faktörlerdir. Ortaya çıkan yetersizliklere/sorunlara rağmen bireye özgü gereksinimlerin planlanması ve etkileşim sorunlarının çözülmesinde etkili iletişim çok önemlidir.

Amaç ve Yöntem: Bu araştırma, nöroşirürji hemşirelerinin beyin tümörlü hastalara bakım verirken yaşadıkları iletişim güçlüklerini ve başatma yöntemlerine ilişkin deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yorumlayıcı fenomenolojik nitel araştırma yaklaşımı ile yapıldı. Araştırma bir nöroşirürji kliniğinde görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden en az 2 yıl deneyimli 10 hemşire ile gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasına başlamadan önce kurum izni ve etik kurul onayı alındı. Veriler, hemşire bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, yarı-yapılandırılmış derinlemesine bireysel görüşme yöntemi ile toplandı, içerik analizi yapıldı.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 33,8±6,19, %80'i lisans mezunu, çalışma deneyimi 10,6±6,23, nöroşirürji alanında çalışma deneyimi ise 7,8±7,02 yıl idi. Analiz sonuçlarına göre, hemşirelerin yaşadıkları iletişim güçlüklerine yönelik; "hasta bireyin bireysel özelliklerine ilişkin sorunlar", "hasta yakınlarının bireysel özelliklerine ilişkin sorunlar", "bilgi eksikliği", "hemşirenin imajı", "kurumun olanakları", "sağlık ekibi üyelerinin iletişim özelliklerine ilişkin sorunlar", iletişim güçlükleri ile başatma yöntemlerine ilişkin; "terapötik iletişimi kullanma", "terapötik ortam oluşturma", "non- terapötik iletişim kullanma", "bakım gereksinimlerini karşılama" ve hemşirelerin yaşanan iletişim güçlüklerinin çözümüne yönelik önerilerine yönelik ise "terapötik iletişimin kullanımı", "bakım ortamının iyileştirilmesi" ve "hemşirenin güçlendirilmesi" ana temaları belirlendi.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulguların, hemşirelerin yaşadıkları iletişim güçlüklerinin azaltılması/ortadan kaldırılmasında hemşirelere ve çözüm stratejilerinin belirlenmesinde yöneticilere rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik, iletişim, beyin tümörlü hasta, nöroşirürji

SS-02

NÖROŞİRÜRJİ HASTALARINDA FARKLI BEDEN POZİSYONLARININ KAFA İÇİ BASINÇ VE SEREBRAL PERFÜZYON BASINCI ÜZERİNE ETKİSİ

Gülay Altun Uğraş¹, Serpil Yüksel², Zeynep Temiz³, Selin Eroğlu⁴, Keziban Şirin⁴, Yüksel Turan⁴

¹*Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Sağlık Yüksekokulu, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin*

²*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya*

³*Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Artvin*

⁴*İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi, Nöroşirürji Anabilim Dalı, İstanbul*

Giriş ve Amaç: Nöroşirürji hastasında kafa içi basınç (KİB) artışının önlenmesi ve yeterli serebral perfüzyon basıncının (SPB) sağlanması önemlidir. Yatak başını yükseltmenin KİB artışını önlediği bilinmekle birlikte, yükseltmenin kaç derece yapılması veya hangi pozisyonların uygun olduğuna ilişkin literatür sınırlıdır. Araştırmada, farklı beden pozisyonlarının KİB ve SPB'na etkisini belirleyerek, farklı glasgow koma skala (GKS) puanına sahip nöroşirürji hastalarına verilebilecek güvenli pozisyonların belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Yarı-deneyisel klinik çalışma olarak gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini, Ağustos 2013-Aralık 2016 tarihleri arasında İstanbul'da bir üniversite hastanesinin nöroşirürji yoğun bakım ünitesinde (NŞYBÜ) yatan 30 hasta oluşturdu. Araştırmanın gerçekleştirildiği kurumdan, etik kuruldan, hasta yakınlarından yazılı izin alındı.

Bulgular: Yatak başının 15, 30 ve 45 derece yükseltildiği supine pozisyonunda, hastaların KİB değerinde oluşan farkın anlamlı olmadığı, ancak başın 30 derece yükseltildiği supine pozisyonunda GKS puanı 9-12 aralığında olanların SPB'nin anlamlı oranda azaldığı belirlendi. Yatak başının 15 derece yükseltildiği sol lateral pozisyonda, GKS puanı 13-15 olan hastaların KİB değerinin, GKS puanı 9-12 olanların ise SPB'nin anlamlı oranda arttığı saptandı. Yatak başının 15 derece yükseltildiği sağ lateral pozisyonda, GKS puanı 3-8 aralığında olanların KİB değerinin anlamlı oranda arttığı, SPB'nin ise anlamlı oranda azaldığı belirlendi. Yatak başının 45 derece yükseltildiği sağ lateral pozisyonda ise GKS puanı 9-12 olanların SPB değerinin anlamlı oranda azaldığı saptandı.

Sonuç: Araştırmada, başın 15 derece yükseltildiği sağ lateral pozisyonun GKS puanı 3-8 olan hastalar için, 30 derece yükseltildiği supine pozisyonunun ve 45 derece yükseltildiği sağ lateral pozisyonunun GKS puanı 9-12 olanlar için, 15 derece yükseltildiği sol lateral pozisyonun ise GKS puanı 13-15 olanlar için güvenli olmadığı belirlendi.

Anahtar Sözcükler: Baş elevasyonu, kafa içi basınç, serebral perfüzyon basıncı, pozisyon

SS-03

BEYİN TÜMÖRÜ AMELİYATI ÖNCESİ HASTALARIN KAYGI DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Nuray Koç¹, Şenay Uzun²

¹*Yeditepe Üniversitesi Hastanesi, Hemşirelik Hizmetleri Direktörlüğü, İstanbul*

²*Yeditepe Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul*

Giriş: Beyin tümörlerinin tedavisinde cerrahi yöntem ile tümörün rezeksiyonu yapılmaktadır. Yaşanabilecek sorunlar hastalarda kaygıya neden olmaktadır. Bu araştırma, beyin tümörü ameliyatı öncesi hastaların kaygı düzeyleri ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Örneklemini özel bir hastanede 02.04.2016-17.06.2016

tarihleri arasında ameliyatı planlanan 60 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, veri toplama formu ile durumluk ve sürekli kaygı ölçeği kullanılmıştır. Veriler; SPSS 21.0 programında, tanımlayıcı istatistiksel analizler, Pearson Korelasyon Analizi, Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılarak, %95'lik güven aralığında ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hastaların yaş ortalamasının 40.75 ± 13.54 olduğu, sürekli kaygılarının düşük düzeyde (36.46 ± 10.52), durumluk kaygılarının (45.25 ± 10.88) orta düzeyde olduğu, aralarında olumlu yönde anlamlı, ancak zayıf ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0.388$; $p=0.002$). Çalışmaya nedenlerine göre sürekli kaygı; beyin tümörü tipi, epileptik nöbet geçirme durumuna göre durumluk ve sürekli kaygı; uyku durumuna göre sürekli kaygı; daha önce beyin ameliyatı olma durumu ve önceki ameliyatında kaygı yaşama durumu ile durumluk ve sürekli kaygı; şimdiki ameliyata ilişkin eğitim alma zamanı ile durumluk kaygı ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$) ($p<0.05$). Hastaların %50'si ameliyata ilişkin eğitimi hekimden ve hemşireden almakla birlikte broşür de verilmesini istediğini; %95'i şimdiki ameliyata dair kaygı yaşadığını ve bu kaygıların nedenlerini sırasıyla; ameliyat sonrası fonksiyon kaybı (%92.9), ağrı (%73.6), ölüm (%43.8) olarak bildirmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Malign beyin tümörü tanısı, epileptik nöbet geçirme, düzensiz uyku durumu, beyin tümörü ameliyatı geçirmiş olma, şimdiki ameliyatta eğitim alma zamanının kaygı düzeyini etkilediği saptandığından, hastaların ameliyat öncesi kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi, kaygı nedenlerini içeren eğitim verilmesi, psikolojik destek sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Beyin tümörü, ameliyat, durumluk kaygı, sürekli kaygı, hemşirelik

SS-04

LOMBER DEJENERATİF DİSK CERRAHİSİ PLANLANAN HASTALARA PREOPERATİF VERİLEN EĞİTİMİN KAYGI VE POSTOPERATİF AĞRI DÜZEYİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Şule Yılmaz, Zahide Doğanay, Ahmet Karkucak

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Samsun

Amaç: Bu çalışma ile lomber dejeneratif disk cerrahisi planlanan hastalara preoperatif verilen eğitimin, kaygı ve postoperatif ağrı düzeyi üzerinde ki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Araştırma lomber dejeneratif disk bozukluğu tanısı ile ameliyatı planlanan 100 hasta ile gerçekleştirilmiştir. Preoperatif eğitim verilen 50 hasta çalışma grubunu, eğitim verilmeyen 50 hasta da kontrol grubunu oluşturmuştur. Her iki gruba da ameliyat öncesi kaygı durumunu tespit etmek için "Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği" (STAI TX1-2), ağrı düzeyini tespit etmek için "Wong-Baker Yüzler Ağrı Derecelendirme Ölçeği (Wong-Baker FACES Pain Scala)" uygulandı.

Bulgular: Preoperatif eğitim alan hastaların STAI 1ve STAI 2 puanları, eğitim almayan gruptan anlamlı derecede daha düşüktür. Araştırmaya dahil edilen hastalardan hiçbirinde "Şiddetli Kaygı" ve "Kaygı Yok" durumunda olan hasta olmamıştır. "Orta Düzeyde" ki kaygı durumu kontrol grubunda anlamlı derecede yüksek olarak tespit edilmiştir. Preoperatif ağrı durumu incelendiğinde çalışma ve kontrol grubu

arasında anlamlı bir fark saptanmaz iken, postoperatif ağrı açısından durum incelendiğinde eğitim alan çalışma grubunun daha az ağrı (Biraz ağrı ve Belirgin ağrı) kategorilerinde yoğunlaşmaktadır. Eğitim almayan kontrol grubunda ise daha fazla ağrı (Ciddi Ağrı ve Dayanılmaz Ağrı) kategorilerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Arada ki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0.001$).

Sonuç: Bu araştırma da elde edilen sonuçlara bakıldığında; hastaların preoperatif dönemde yaşadıkları kaygı ve postoperatif dönemde hissettikleri ağrının, bilgi eksikliğinin giderilmesi ve etkili bir ameliyat öncesi eğitim ile önemli düzeyde azaltılabileceği görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Durumluk-sürekli kaygı ölçeği, lomber dejeneratif, disk cerrahisi, postoperatif ağrı, preoperatif kaygı,

SS-05

BİR BEYİN VE SINIR CERRAHİ YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE BASI YARASI GELİŞİM SIKLIĞININ İNCELENMESİ

Hanife Dikay, Sinem Seyrek, Ahmet Akbaş, Bekir Tuğcu

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bakırköy Prof.Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E.A. Hastanesi, İstanbul

Giriş: Cerrahi girişim uygulanan hastalar, hareketsizlik, uzun süren cerrahi prosedürler, bilinç düzeyindeki değişiklikler, ileri yaşta olma, malnütriyon, mevcut hastalığına eşlik eden hastalıkların varlığı gibi nedenlerle önemli derecede bası yarası gelişme riski altındadırlar. Bu çalışmanın amacı; bir eğitim ve araştırma hastanesinin beyin ve sinir cerrahi yoğun bakım ünitesinde tedavi gören hastalarda, bası yarası gelişme sıklığını belirleyerek, bası yarası gelişiminin önlenmesine ve bu konudaki çalışmalara bilimsel katkı sağlamaktır.

Gereç ve Yöntem: Ocak 2015 – Aralık 2016 tarihleri arasında, Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi Beyin Cerrahisi yoğun bakımına yatışı yapılan 1115 hasta retrospektif olarak değerlendirildi. Çalışmaya yoğun bakım ünitesinde yatış süresi 3 gün ve üzeri olan 260 hastadan nörolojik değerlendirme (Glasgow Koma Skalası) puanı 8 ve altında seyreden 147 hasta dahil edildi. Yoğun bakıma ilk yatış gününden, üniteden ayrıldığı güne kadar havalı yatak, pozisyon verme, sürtünmeyi önleme işlemlerinin birlikte uygulandığı hastalarda bası yarası gelişme sıklığı belirlendi.

Bulgular: Ameliyat sonrası yoğun bakım ünitesine yatışı yapılan 66 kadın, 81 erkek hasta çalışmaya dahil edildi. Yaş ortalamaları $54,2 \pm 13,8$, yoğun bakımda kalış süreleri ortalama $25,8 \pm 9,2$ gündü. Hastaların 2'sinde (%1,36) bası yarası geliştiği, 145 hastanın (%98,6) bası yarası gelişmeden taburcu edildiği saptandı.

Sonuç: Bir beyin cerrahi yoğun bakım ünitesinde, bası yarası görülme sıklığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde, bası yaralarının gelişmeden önlenmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Korunma ve önlemenin en kolay ve en ucuz tedavi olduğu bir gerçektir. Hemşirelerin bası yaralarının önlenmesi için yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Beyin cerrahi, yoğun bakım, bası yarası

SS-06

VENTİLATÖR İLİŞKİLİ PNÖMONİNİN ÖNLENMESİNDE AĞIZ HİJYENİNİN ETKİNLİĞİ: BİR SİSTEMATİK DERLEME

Nida Aydın, Burcu Totur Dikmen

Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Lefkoşa

Ventilatör ilişkili pnömoni (VİP), mekanik ventilatör ile solunumu sağlanan hastalarda 48-72 saat sonra gelişen ve %7-40 oranında görülen nazokomiyal bir enfeksiyondur. VİP'in önemli bir nedeni kötü ağız hijyeni, dişlerden mikroorganizmaların mekanik olarak temizlenmemesi nedeniyle dış plağının oluşumunu takiben orofaringeal sekresyonların kolonizasyonu ve mikroaspirasyondur. Bu çalışma VİP'de ağız hijyeni konusunda yapılan çalışmaların incelenmesi amacıyla planlandı.

Literatür tarama PubMed, MEDLINE, CINAHL EBSCOHOST, THE COCHRANE LIBRARY, EMBASE arama kanalları ile "ventilator associated pneumonia" anahtar sözcükleri kullanılarak 5292 yayına ulaşıldı ve "ventilator associated pneumonia oral hygiene" kelimeleri ile Haziran 2009-Şubat 2017 yılları arasında anestezi, hemşirelik ve diş hekimliği alanlarında yapılan 18'i randomize kontrollü çalışma araştırma kapsamına alındı.

Çalışmalarda toplam 3059 hastaya ulaşılmış ve farklı metodlarla ağız hijyeninin VİP'ye etkisine bakılmıştır. Ağız bakımları, %5 glutamin, %2 ve %0,12 klorheksidin glukonat, sodyum bikarbonat, povidon iyot, saf su, naneli gargaralar kullanılarak çocuk diş fırçası, elektrikli diş fırçası ve oral sünger gibi malzemeler ile yapılmıştır. Çalışmalarda klorheksidin glukonat en çok kullanılan ağız bakım solüsyonu olduğu ve stafilokokus aureus kolonizasyonu insidansını azalttığı ve VİP'nin önlenmesinde etkili olduğu saptanmıştır. Bunun dışında saf (damıtılmış) su ile diş fırçalamanın VİP'i azalttığı görülmüştür. Elektrikli diş fırçalarının da diş plaklarını azalttığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak çalışmalarda VİP'nin önlenmesi için ağız bakımında klorheksidin glukonat ve diş fırçası kullanılması önerilmiştir.

Çalışmaların amaç, gereç-yöntem ve sonuçları sunum sırasında ayrıntılı şekilde tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ventilatör ilişkili pnömoni, ağız hijyeni, yoğun bakım ünitesi

SS-07

İNTRAKRANİYAL KANAMALI HASTALARDA EPİDEMİYOLOJİK ÇALIŞMA

Özlem İbrahimoglu, Elif Lale Aktürk, Eda Akyol, Cansel Onay, Eray Ögüt, Ali Kemal Demez

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Amaç: İntrakranial kanama, bir hastalıktan çok birçok patolojinin sonucunda gelişen bir klinik tablodur. İntrakranial kanamanın en sık nedeni travmalardır, spontan kanamaların en sık nedeni ise sıklıkla anevrizmalar olup; geçici ya da kalıcı bozukluklara, fonksiyon yetersizliklerine veya psikolojik davranış değişikliklerine neden olurlar. Bu çalışmanın amacı, yoğun bakım ünitesine yatırılan intrakranial kanamalı hastaların epidemiyolojik özelliklerinin belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: 01.01.2015-30.01.2017 tarihleri arasında İstanbul ilindeki bir eğitim araştırma hastanesine başvuran ve intrakranial kanama nedeniyle gözlem ve tedavi amacıyla nöroşirürji yoğun bakım ünitesine yatırılan hastaların hastane kayıtları geriye dönük olarak incelendi.

Bulgular: Nöroşirürji yoğun bakım ünitesine intrakranial kanama nedeniyle 40 hasta yatırıldı. Bunların 33 (%82,5)'ü erkekti. Hastaların yaş ortalamaları 62,9 olarak bulundu. Kanama nedenleri incelendiğinde; 30 (%75) hasta ile ilk sırada travmanın yer aldığı, travma nedenleri arasında ise en sıklıkla (22 olgu/%73,3) düşme, sonrasında araç içi (7 olgu/%23,3) ve araç dışı (1 olgu/%3,3) trafik kazası, 1 (%3,3) hasta darp nedeniyle yaralandığı görüldü. 10 (%25) hastada travma dışı intrakranial kanama olduğu saptandı. Yapılan ilk değerlendirmede hastaların 20'sinin (%50) GKS: 13-15; 11'inin (%27,5) GKS: 9-12; 9'unun (%22,5) GKS<8 olduğu görüldü. İntrakranial kanama nedeniyle yatırılan hastalarda mortalite oranı %22,5 (9 hasta) olarak saptandı.

Tartışma ve Sonuç: Elde edilen bilgiler ışığında; intrakranial kanamalı hastalarda en sık nedenin düşme ile travmatik beyin hasarı olduğu görüldü. Hafif ya da ciddi derecede sınıflandırılan travmatik beyin yaralanmalarının olumsuz sonuçlarının önlenmesi/azaltılmasında erken tanı-tedavi ve hemşirelik bakım girişimleri önemlidir.

Anahtar Sözcükler: İntrakranial kanama, travma, hemşirelik

SS-08

SEREBRAL ANJİYOGRAFI SONRASI GELİŞEN KOMPLİKASYONLAR VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Kadriye Duralioğlu, Merve Nur Artar

Osmangazi Üniversitesi, Nöroşirürji Anabilim Dalı, Eskişehir

Giriş: Serebral anjiyo femoral, brakial subklavian arterlerden radyoopak madde verilerek beyin damarlarının görüntülenmesidir.

Amaç: Serebral anjiyo sonrası gelişebilecek komplikasyonlarda hemşirelik bakımı adına yapılabilecek işlemlere dikkat çekmektir.

Yöntem: ESOGÜ Tıp Fakültesi Hastanesi'nde 2015-2016 yılları arasında serebral anjiyo yapılan hastalar üzerinde yapılan tanımlayıcı ve gözlemsel çalışmadır.

Bulgular: 2015-2016 yılları arasında kliniğimizde 45 hastaya anjiyo yapılmıştır. 7 hastada kontrast maddeye bağlı alerji, 12 hastada işlem bölgesinde şişlik ve hematoma 2 hastada geçici görme kaybı gelişmiştir. Alerjik reaksiyon gelişen hastalarda hidrasyon tedavisi uygulandığında ilk 24 saatte alerji bulguları geçmiştir. İşlem bölgesinde şişlik ve hematoma gelişen hastalarda işlem bölgesine soğuk uygulama ve doktor istemiyle uygulanan kondroitinpolisülfat içeren pomadlar uygulanmıştır. İlk 72 saat içinde belirtilerde belirgin gerileme gözlemlenmiştir. Görme kaybı gelişen hastalarda sık aralıklarla görme takibi yakın GKS takibi ve radyoopak maddenin hızlıca atılabilmesi için hidrasyon tedavisi uygulanmıştır. Görme düzeyinin eski haline gelmesi hastalarda çeşitlilik göstermekle birlikte en geç 48 saat içinde düzelmeye başlamıştır.

Sonuç: Serebral anjiyo son zamanlarda birçok nöroşirürji kliniğinde uygulanmaktadır. Anjiyo sonrası hastada gelişebilecek komplikasyonlar adına hastayı gözlemlemek hekime zamanında haber vermek, hekim tarafınca istenilen tedaviyi uygulamak ve hastayı belirtiler açısından gözlemlemek büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Serebral anjiyo, komplikasyon, hemşirelik bakımı

SS-09

HEMŞİRELERDE KARPAL TÜNEL SENDROMU: LİTERATÜR İNCELEMESİ**Seher Ünver***Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Edirne*

Giriş: İşle ilişkili kas iskelet hastalıkları arasında da yer alan karpal tünel sendromunun insidansı giderek artmakta olup, ameliyathane hemşirelerinin yüksek riskli grup arasında yer aldığı bildirilmektedir. Kötu postürde çalışma, stres, tekrarlayıcı ve şiddetli aktiviteler, ara vermeden uzun süreli çalışma ve kötü ergonomi nedeniyle olabilmektedir. Bu literatür incelemesi çalışmasında, ülkemizdeki dergilerde yayımlanan hemşirelerde karpal tünel sendromuna ilişkin araştırmalarının irdelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Literatür incelemesi formatında yapılan bu çalışmada, amaca uygun olarak google akademik arama motoru kullanılarak, "karpal tünel sendromu", "el bileği" ve "hemşire" anahtar sözcükleri ile 2000-2017 yılları arasında, tam metnine ulaşılan dergiler tarandı. Arama kriterlerinin arasında; derginin ulusal olması, çalışmanın örnekleminde hemşirelerin de yer alıyor olması, bulgular kısmında karpal tünel sendromu ve/veya el bileği anahtar sözcüklerini içeriyor olması, 2000-2017 yılları arasında yayımlanmış olması ve tam metnine ulaşılabilmesi yer aldı. Tarama sonucunda 14 makaleye ulaşıldı. Makalelerin 4'ü derleme, 4'ü de bulgular arasında aranan anahtar sözcükleri içermediğinden elendi. Toplamda 6 araştırma makalesi incelemeye alındı.

Bulgular: Çalışmalar incelendiğinde; hemşirelerin %10-%59 arası oranda el-el bileğinde ağrı yaşadığı, %83'ünün iş kaynaklı olduğu, şiddetinin ortalama 4.75±1.25 olduğu, %12'sinin iş yaşamını ve %14.3'ünün aktivitelerini etkilediği, %1.4'ünün rapor aldığı, rapor süresinin ortalama 13.6±40.6 olduğu ve %10.5'ine KTS tanısı koyulduğu görüldü.

Sonuç: Ülkemizde hemşirelerde KTS araştırmalarının yetersiz olduğu, el-el bileği ağrısının yaygın olduğu ve çoğunlukla iş kaynaklı ortaya çıktığı görülmektedir. Hemşirelerde KTS taramalarının yapılarak prevalansının belirlenmesi, risk faktörlerinin saptanması, el-el bileği ağrılarının gelişmesini önlemede koruyucu sağlık hizmeti yönünden önemli bir basamak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ağrı, hemşire, karpal tünel sendromu, el bileği

SS-10

ÇOCUK NÖROŞİRÜRJİ HASTALARINDA AMELİYAT SONRASI KULLANILAN AĞRI SKALALARININ GÜVENİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**Emel Yıldız¹, Türkan Özbayır¹, Sinem Geçit¹, Mahbube Dilek Yıldız², Tuncer Turhan²***¹Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir**²Ege Üniversitesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İzmir*

Çocuk popülasyonunda ameliyat sonrası ağrının değerlendirilmesi güçlükler içeren ve kesinlik taşımayan bir süreçtir. Bu araştırma, çocuk

nöroşirürji hastalarında ameliyat sonrası ağrı ölçeklerinin etkinliğinin değerlendirilmesi amacı ile yapılan tanımlayıcı retrospektif bir çalışmadır. Ağrının fizyolojik göstergelerinden birisi olan kalp atım sayısı ve normal arteryel tansiyondan sapmalar özellikle ağrının bir belirteci olarak kullanılmıştır.

Örnekleme, 01.01.2016-31.12.2016 tarihleri arasında EUTF Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı'nda hidrosefali (HDS) ve spina bifida (SB) ameliyatı olan 184 çocuk hastayı. Bu hastaların ağrıları sayısal ağrı ölçeği (7 yaş ve üzeri), davranışsal ağrı ölçeği (kendini ifade edemeyen çocuklarda), yüz ağrı ölçeği (1-7 yaş) ve NIPS (prematüre ve yenidoğanda) ölçeği ile değerlendirildi. Ayrıca hastaların vital bulguları hissettikleri ağrının kesin birer belirteci olarak kabul edildi ve ağrı skalaları ile korelasyonu araştırıldı. Araştırmaya 83 erkek (%44.9), 101 kadın (%55.1) çocuk hasta dahil edilmiştir. Hastaların yaş ortalamaları 39.4+51.4 (1-210 ay)'dır. Araştırmaya dahil edilen 184 hastadan 146 (%79.4) hastaya HDS ve 38 (%20.6) hastaya da SB nedeniyle cerrahi girişim uygulanmıştır. Taşikardisi olmayan ve arteryel tansiyon değerleri normal olan hastaların ağrılarının da olmadığı varsayılmış ve ağrı skala değerleri bu açıdan doğrulanmaya çalışılmıştır. Hastaların 45'inde (% 24) ağrı skalaları ile fizyolojik veriler arasında tutarsızlık olduğu izlenmiştir. Buna göre ağrı skalalarının hepsi ağrısız olmayan hastaları % 100 başarı ile ayırmıştır. Buna karşılık hafif, orta ve şiddetli ağrılarda skalaların başarı oranları sırasıyla % 65, % 67,1 ve % 81,8 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, ağrı skalaları çocuk hastalarda ağrının değerlendirilmesini büyük ölçüde başarı ile yapmaktadır. Ancak henüz % 100 başarılı bir yöntem söz konusu değildir.

Anahtar Sözcükler: Ağrı skalası, çocuk, cerrahi ağrı, hemodinamik bulgular

SS-11

BEYİN CERRAHİ YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE KULLANILAN ENTERAL NÜTRİSYON YÖNTEMLERİNİN HASTA TOLERANSI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**Songül Yıldırım, Kenan Ulutaş, Arif Önder, Mustafa Namık Öztanır**
İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroşirürji Anabilim Dalı, Malatya

Giriş: Enteral beslenme: İşlevsel sindirim sistemine sahip olduğu halde günlük alması gereken besin miktarını ağız yoluyla alamayan hastalarda, alternatif beslenme çeşitleri ile besinlerin bir tüp aracılığı ile sindirim sistemine verilmesi işlemidir.

Yöntem: Hastanın günlük alması gereken ürün miktarının 24 saat içinde eşit parçalara bölünüp 4-6 defa verilmesi aralıklı beslenme, bu miktarın enteral nütrisyon pompa ve setleri kullanılarak 08-24 saatleri arasında damla damla hastaya verilmesi, 24-04 saatleri arasında beslenmenin durdurulup, 04-08 saatleri arasında serbest drenaja alınması işlemi sürekli beslenme yöntemi olarak tanımlanır. Beyin cerrahi yoğun bakım ünitesinde 01.01.2016 – 31.12.2016 tarihleri arasında tedavi gören 100 hastada nazogastrik, orogastrik ve PEG yolu ile enteral nütrisyon yöntemlerinden aralıklı beslenme ve sürekli beslenme yöntemleri hasta toleransları açısından karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Beyin cerrahi yoğun bakım ünitesinde 51 Kadın 49 Erkek, yaş aralığı 2-89 arasında ve yaş ortalaması 60.07'dir. Kronik hastalık oranı %66, sigara kullanım oranı %62'dir. İlk 6 ay 50 hasta aralıklı beslenme

yöntemi ile gözlemlenmiştir; tolerans %38'dir. Son 6 ay 50 hasta sürekli beslenme yöntemi ile gözlemlenmiştir; tolerans %66'dır.

Sonuç: Beyin cerrahi yoğun bakım ünitesinde 1 yıllık çalışma sonucunda enteral nütrisyon yöntemlerinden sürekli beslenme yöntemi hasta toleransı açısından daha başarılı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Nazogastrik, orogastrik, PEG

SS-12

LOMBER DİSK HERNİLİ HASTALARDA SIK KARŞILAŞILAN SEMPTOMLAR VE SEMPTOM KONTROLÜNE İLİŞKİN ÖNERİLER: KISA LİTERATÜR TARAMASI

Zeynep Kızılıçık Özkan, Seher Ünver, Ümmü Yıldız Fındık

Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Edirne

Giriş: Lomber disk hernisi tanısı koyulan hastalar beyin cerrahi yoğun bakıma en sık yatırıldığı yapılan ve algoloji polikliniğine bel ağrısı şikayeti ile başvuru yapan hasta grubunu oluşturmaktadır. Bu literatür taraması lomber disk hernili hastaların en sık yaşadığı şikayetlerin ve semptom kontrolüne yönelik başvurdukları yöntemlerin incelenmesi amacı ile planlandı.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada "intervertebral disk herni", "lomber disk herni", "bel fitiği" ve "semptom kontrolü" anahtar sözcükleri google akademik ve Türk tıp veri tabanında 2007-2017 yılları arasında Türkçe yayımlanmış yayınlar tarandı. Tarama sonucunda, 427 çalışmaya ulaşıldı. Tam metnine erişilemeyen, konu dışı veya tekrarlanan çalışmalar çıkartılarak 25 makale değerlendirilmeye alındı.

Bulgular: Tarama sonucuna göre; lomber disk hernili hastalarda en sık rastlanan semptomların bacak ağrısı (%27,5), bel ağrısı (%27,5), bel ve bacak ağrısı birlikteliği (%17,5) olduğu belirlendi. Semptomların kontrol altına alınmasına ilişkin hemşirelik bakım ve uygulamalarına yönelik öneriler; ağrıyı kontrol edebilmek için vücut mekaniklerinin uygun kullanımı, bel koruyucu uygulamalar hakkında bilgilendirme vb. olarak belirlendi.

Sonuç: Lomber disk hernili hastalara ilişkin yayınlar hastaların ağrının yanında nörolojik problemlerinin de olduğunu ortaya koymaktadır. Semptom kontrolüne ilişkin öneriler mevcut olsa da özellikle hemşirelik alanında lomber disk hernili hastaların semptom kontrolüne yönelik çalışmalara gereksinim olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik bakımı, lomber disk herni, semptom kontrolü

SS-13

LOMBER DİSK HERNİSİ POSTOPERATİF DÖNEMDE HASTA YAKINLARININ HASTALIĞA VE HASTALARINA BAKIŞLARI: ATAERKİL TOPLUMLARDA KADIN/ŞEFKAT OLGUSU

Nazlı Tuğçe Varol, Tuba Şahin, Necati Üçler, Şeyho Cem Yücetaş

Adıyaman Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği, Adıyaman

Giriş: İnsanların yaşamlarını kısıtlayan lomber disk patolojisi, hastaların tedavilerinin yanında, ailelerinin de bu hastalığa bakışı, iyileşme süreci

ve hasta psikolojisi açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızda ameliyat sonrasında hastanın tedavisi ile ilgilenecek eşlerinin hastaya ve hastalığa bakışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Anketimiz Eylül 2015-Aralık 2016 tarihleri arasında, tek seviye tek taraflı lomber disk cerrahisi yapılan 153 hastanın eşleri ile yapılmıştır. Anketimizde çoklu seçenek tercihi yer alıp, çok eşli olan erkekler çalışmaya alınmamıştır. 153 hastanın 80'i erkek, 73'ü kadındır.

Bulgular: 80 erkek hastanın yaş ortalaması 52,3, eşlerinin yaş ortalaması 50,6 yıl; 73 kadın hastanın yaş ortalaması 49,3, eşlerinin yaş ortalaması 51,8 yıldır. 80 erkek hastanın eşlerinden, 16'sı hastalarının tekrar ameliyat olabileceğini, şikayetleri geçse bile, hastalığın tekrar edebileceğini, 5'i hastalarının artık iş hayatına katılamayabileceğini, 37'si kısmen katılabileceğini ancak eski performansını gösteremeyeceğini, 38'i ise normal olarak çalışabileceğini düşünmekteydi. Kadın eşlerden 55'i hastalarına daha fazla dikkat edeceklerini, sosyal ve iş çevrelerinde eşlerinin ameliyat olmuş olmalarını yaşam tarzına yansıtacaklarını, 25'i ise sosyal ve iş çevrelerini değiştirmeye gerek olmadığını düşünmektedirler. 73 kadın hastanın eşlerinden, 8'i hastalarının tekrar ameliyat olabileceğini, 4'ü hastalarının eskisi gibi iş hayatına katılamayabileceğini, 25'i kısmen iş hayatına devam edeceğini ancak eski performansını gösteremeyeceğini, 44'ü eskisi gibi iş hayatına devam edebileceğini, 32'si hastalarına daha fazla dikkat edeceklerini, 51'i sosyal ve iş çevrelerinde değişikliğe gerek olmadığını bildirdi.

Tartışma ve Sonuç: Anketimizde kadın eşlerin iş ve sosyal çevresinde eşine yardım etme isteğinin erkek eşlere göre daha fazla olduğunu görmekteyiz. Kadın eşlerde erkek eşlere oranla hastalığın, hastanın bakım sürecinin öneminin daha fazla olduğunu, ameliyat olan kadın hastaların eşlerine daha fazla bilgi verilmesi gerektiğini, taburculuk sonrası yazılı eğitim materyali verilmesinin yanında sözel eğitimin de verilmesi gerektiği sonucunu çıkardık.

Anahtar Sözcükler: Lomber disk, postoperatif dönem, ataerkil, kadın

SS-14

LOMBER VE SERVİKAL DİSKEKTOMİ OLGULARINDA KLİNİK KILAVUZ KULLANIMININ ETKİNLİĞİ

Nesrin Serbest, Ayşe Yıldırım, Mehmet Seçer, Huriye Balkanlı, Aysun Yılmazlar, Özge Beyhan

Bursa Özel Medicabil Hastanesi, Bursa

Amaç: Klinik kılavuzlar, tıbbi süreçlerde rol alanların aynı davranmasını ve aynı dili kullanması, süreçte bir sapma olmaması için geliştirilen dökümanlardır. Aynı zamanda süreçlerde standardizasyonu sağladığı gibi süreçlerin takibini, analizini, iyileştirilmesini ve geliştirilmesini sağlar. Bu çalışmada klinik kılavuz kullanılan lomber ve servikal diskektomi cerrahisi geçirecek olan hastaların hastanede yatış sürelerinin kısaltmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Hastanemizde gerçekleştirilen lomber ve servikal diskektomi ameliyatları için klinik kılavuz geliştirilmesine ve uygulanmasına karar verildi. Bu ameliyatlara özgü, sürece dahil olan cerrah, anestezi uzmanı, klinik hemşiresi, fizyoterapist, diyetisyen tarafından "Klinik Kılavuz" hazırlandı ve klinik hemşirelerin kullanımına sunuldu.

Bulgular: 13-04-2014\13-04-2015 klinik kılavuz kullanılmadan bakılan toplam 24 hastanın yatış sürelerinin ortalama 1,08 gün olduğu,

13-04-2015\13-04-2016 tarih aralığında ameliyat olan 49 hasta yatış sürelerinin 1,04 gün olduğu kaydedildi. Veriler Student-t testi ile analiz edildi. Her iki grup yatış süresi karşılaştırıldığında %95 güven aralığında $p=0,01$ anlamlı fark olduğu saptandı.

Sonuç: Klinik kılavuzların yatış süresinde kısalma yani iyileşme sağlaması bakımından yararlı olduğu kanaatindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Kılavuz, spinal, klinik